

Ocak 2024

PAY SENETLERİ SATIŞINDA DÖVİZLE İŞLEM YASAĞI

(Bu makale 22 Ocak 2024 tarihinde Av. Dr. Umut Kolcuoğlu'nun Nasıl Bir Ekonomi Gazetesindeki Hukuk Notları başlıklı köşesinde yayımlanmıştır.)

Türk lirasının değerinin yabancı para birimleri karşısında dalgalı bir seyir izlemesiyle her ne kadar ticari hayatta belirli işlemlerin ve ödemelerin döviz üzerinden yapılması tercih edilse de Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar'da son yıllarda yapılan değişiklikler, uygulamada "dövizle işlem yapma yasağı" olarak bilinen sınırlamanın kapsamını genişletti. Mevcut düzenlemeler, bazı sözleşme türlerinden kaynaklanan ödeme yükümlülüklerinin döviz ile veya dövize endekslenerek kararlaştırılmasını ve/veya yerine getirilmesini yasaklamış bulunuyor.

Zaman içerisinde, 32 Sayılı Karar uyarınca ödeme yükümlülükleri Türk lirası cinsinden düzenlenmesi gereken sözleşme tipleri açısından yasağın kapsamı genişledi. Bunun sonucunda hangi işlemler bakımından döviz ile ödeme yapmanın mümkün olduğu konusunda piyasada tereddüt yaşanabiliyor. Yasağın kapsamını anlamak, sözleşmelerde belirsizlikleri önlemek ve düzenlemelere uyum sağlamak açısından büyük önem taşıyor. Bu yazımızda, 32 Sayılı Karar'da yapılan en güncel değişiklik çerçevesinde pay senedi satışının dövizle ödeme yasağına tabi olup olmadığını inceleyeceğiz.

Menkul satışlarında satış bedelinin yabancı para cinsinden veya dövize endekli şekilde belirlenmesi ve bu şekilde ödenmesi konusunda, 32 Sayılı Karar kapsamında Nisan 2022'de getirilen son düzenlemeyi dikkate almak gerekiyor. Değişiklik öncesinde Türkiye'de yerleşik kişilerin kendi aralarında düzenledikleri menkul satış sözleşmelerinde, sözleşme bedelinin döviz olarak kararlaştırılarak ödenmesi mümkündü. Ancak Nisan 2022 tarihli bu yeni düzenleme ile menkul satış sözleşmelerinde kararlaştırılan bedelin Türk lirası cinsinden ödenmesi zorunluluğu getirilerek dövizle işlem yasağının kapsamı biraz daha genişletilmiş oldu.

Bununla beraber yeni düzenleme, menkul satış sözleşmelerinde öngörülen satış bedelinin döviz cinsinden veya dövize endekli olarak kararlaştırılmasına dair bir yasak getirmiyor. Dolayısıyla, taraflar sözleşmede yer alan satış bedelini döviz cinsinden veya dövize endekli olarak kararlaştırmaya devam edebiliyorlar. Ancak sözleşme kapsamındaki ödeme yükümlülüklerinin Türk lirası cinsinden yerine getirilmesi ve kabul edilmesi zorunlu tutuluyor. Yapılan değişiklikte, satış bedeli döviz cinsinden kararlaştırılan menkul satışlarında, ödemeye esas teşkil edecek tutarın bulunması amacıyla satış bedelinin Türk lirası cinsinden karşılığının hesaplanmasında uygulanacak kurlara ilişkin herhangi bir düzenleme yer almıyor.

Dikkat edilmesi gereken bir diğer konu, bu yasağın yalnızca Türkiye'de yerleşik kişilerin kendi aralarında düzenleyecekleri menkul satış sözleşmelerini kapsamasıdır. Dolayısıyla, Türkiye'de yerleşik kişiler ile yurt dışında yerleşik kişiler arasındaki menkul satış sözleşmesindeki ödemeler döviz cinsinden yapılabiliyor. Bununla birlikte değişiklik öncesi imzalanan ancak ödemesi değişiklik sonrası yapılacak sözleşmelerin bu yasağına tabi olup olmadığı konusu da önem arz ediyor. Prensip olarak kanunlar ve mevzuat değişiklikleri geriye etkili uygulanmayacağı için değişiklik öncesi

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOÇAKLI

yapılan sözleşmeler kapsam dışı olacaktır. Ancak değişiklik öncesinde imzalanmış ve satışa ilişkin bedel ve ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden belirlendiği ve fakat henüz bir ödemenin gerçekleşmediği mevcut sözleşmelerde bu durumun tartışmaya açık olup ödemenin değişikliğe tabi olduğu söylenebilir.

Bu noktada, pay senetlerinin satışına ilişkin sözleşmelerin de bu düzenlemenin kapsamına girip girmediği sorusu akla geliyor. Sorunun cevabını, Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın, söz konusu uygulamanın esaslarına ilişkin belirsizlikleri giderdiği, 21 Nisan 2022 tarihli basın duyurusundan anlamak mümkün. Buna göre "menkul" ile gayrimenkul tanımına girmeyen her türlü mal ve eşyanın kastedildiği belirtilerek satışa konu payı temsil eden pay senetlerinin menkul nitelikte olduğu kabul ediliyor.

Senede bağlanmamış payların menkul niteliği ve söz konusu paylar üzerinde yapılacak işlemlerde bedelin Türk lirası cinsinden belirlenmesi ve ödenmesi zorunluluğu olup olmadığı ise tartışmaya açık kalıyor. 32 Sayılı Karar senede bağlanmamış payların devri konusunda herhangi bir sınırlama getirmiyor. Bu nedenle, pay satış bedelinin döviz cinsinden belirlenebileceği ve ödeme yükümlülüklerinin de döviz cinsinden yerine getirilebileceğini savunanlar bulunuyor. Öte yandan, Bakanlığın açıklamasındaki "menkul" tanımının geniş yorumlanması ve senede bağlanmamış payların da senede bağlanan paylar ile aynı uygulamaya tabi tutulması gerektiği görüşü de benimseniyor.

Özetle Türkiye'de yerleşik gerçek ve tüzel kişiler arasında gerçekleşen pay senedi satışları dövizle işlem yasağına uyularak gerçekleştirilebiliyor. Bu durumda satış sözleşmelerinde satış bedeli döviz cinsinden veya dövizle endeksli olarak belirlenebilse de ödemenin mutlaka Türk lirası cinsinden yapılması gerekiyor. Yasağına uyulmadığı takdirde ilgili satış sözleşmesinin her bir tarafı için ayrı ayrı olmak üzere idari para cezası uygulanacağı belirtiliyor. İlâveten Yargıtay, güncel bir kararında dövizle işlem yasağına aykırılığın yaptırımına ilişkin önemli bir saptamada bulunuyor. Yargıtay, kamu düzenine aykırı olan sözleşmelerin kesin hükümsüzlüğüne dikkat çekerek söz konusu düzenlemenin Türk parasının kıymetini korumak amacıyla yürürlüğe girdiği, bu sebeple ekonomik kamu düzeniyle ilgili olduğu ve mahkemeler tarafından kendiliğinden gözetilmesi gerektiğini belirtiyor. Söz konusu karar, konuyla ilgili başka dosyalarda Yargıtay'ın farklı dairelerinin aynı yönde karar vereceği anlamına gelmemekle birlikte kambiyo mevzuatına aykırılığın sonucunun mahkemece kendiliğinden gözetilmesi bakımından önem taşıyor.

Sonuç olarak her ne kadar ticari hayatta dövizle işlem yapılması özellikle yabancılik unsuru bulunan ticari işlemler için çok tercih edilen bir durum olsa da pay sahiplerinin ve şirketlerin dövizle işlem yasağına dikkat etmesi gerekiyor. Bu doğrultuda, dövizle işlem yasağının kapsamının net bir şekilde anlaşılması ve bu konudaki güncel düzenlemelere uygun hareket edilmesi olası hukuki riskleri ve idari para cezası riskini azaltacaktır.

İLETİŞİM

Av. Dr. Umut Kolcuoğlu

ukolcuoglu@kolcuoglu.av.tr

Stj. Av. Yağmur Gündoğdu

ygundogdu@kolcuoglu.av.tr